

БЕЛАРУС

PRICE 10 ¢

ЧАСАПІС БЕЛАРУСАУ У З. Г. А.

BYELARUS — WHITERUTHENIAN (BYELORUSSIAN) NEWSPAPER IN THE USA

10 ЦЭНТАУ

Год IV, № 10 (34)

16 Траўня 1953 г.

NEW YORK, N. Y., U. S. A.

May 16, 1953

Vol. IV № 10 (34)

Ваўкі у авечай скуры

„Калі бяды прыцісьне, дык і воўкі прыкіненца авечкай”, — кажа прыказка Колькі ўжо разоў тарнаванье яе ратавала бальшавікоў ад загубы! Не гаворачы ўжо аб часах ваенага камунізму ѹ НЭП-у, даволі ўспомніць выпадкі з апошніяе вайны, як паварот царскіх пагонаў у арміі, дазвол на аднаўленыне царквы, амністый ѹ навет абязычныне паягчэнья калгаснае паншчыны, „уступкі” запраўды не малыя, асабліва калі ўспомнім, што аднаўленыне царквы было ладным удэрам па такім бальшавіцкім органе барацьбы з рэлігіяй, як „Ваючы бязбожнік”. Але, бальшавізм мусіў тады наагул ратаваць сябе, бо, як мы ведаем, ён запраўды вісе на валаску. И навет сяняння цяжка сказать, што больш дапамагло яму выратавацца — амэрыканска-ангельская дапамога, памінаючы ўжо нацыстоўскую шаленства, ці гэтыя „уступкі” ды абязычныні далейших палёгкаў?

Калі мы цяпер прыгадаем не-каторыя нядаўнія мамэнты бальшавіцкага воўкава ѹ нутраное палітыкі, як — збіваныне амэрыканскіх і ангельскіх самалётав, напады Вышынскага ѹ ЗН, перарваныне дылляматычных дачыненій з Ізраілем, павешаныне чаловіків камуністычных дзеячоў-жыдоў у Празе, мантаваныне новых працэсаў, не гаворачы ўжо аб перарванні перамоваў аб замірэнні ѹ Карэі, ды падрыхтоўка вялікай афэнзывы ѹ Індакіта з метамі адкрыцца шляху на Бірму й Індыю, і параўненіе ўсёгэта з цяперашнім становішчам крамлёўскіх галавароў, дык запраўды мусім сказать, што прычыны прыкідання ваўкі авечкай мусілі быць нязвычайна паважныя. Бо-ж мы не павінны забывацца аб tym, што новыя крамлёўскія валадары, гэта ня былія апазыцыянеры, ці на людзі іншае партыі, а тых самыя вышынскія грамыкі, якія ўчора яшчэ перад абліччам усяго съвету выступалі як галодныя ваўкі. І выступалі не „за страх”, а згодна із сваімі перакананнямі. Аднак, сяняння нас цікавіць іншы бок гэтай справы.

Мы ўжо гаварылі аб tym, што прэз. Айзэнгаўэр сваімі становішчамі асьветчаніямі што да воўкавай палітыкі адразу зъмініў міжнароднае становішча: прымусіў бальшавікоў перайсці на пазыцыю абароны. Але, як выглядае, запраўды зъмена, якія бы маглі гарантаваць сталы мір на съвеце, ўсё яшчэ ня відаць, таму нязвычайна шкоднымі зъўляюцца ілюзіі тых дэмакратычных палітыкі, якія ўжо гатовы дэмабілізаваць тых колькі дывізіяў, якія з такім намаганнем удалося пад рознымі ціскамі зарганізаўца.

Што гэта запраўды так, съцвяджаючы самы бальшавіцкіх колы. Трэба думака, што такі „галубіны” паварот нутраное ѹ воўкава палітыкі крамлёўскіх заправілаў закружкі галовы на толькі дэмакратычным палітыкам, якіх хіба ніколі належна не зразумеюць бальшавікоў, але наўсет самым камуністычным верхаводам, і яны палічылі неабходным даць адпаведныя „выясняніні”. Падобныя „выясняніні” ужо на раз даваліся ѹ камуністычных органах што да аднаўленыне царквы, якая ѹ далей уважаеца камуністымі толькі за „адтуліну” для „цёмных масаў” для ледзьня „вторагаў народу”, бо ѹ сяньня камуністичні забаронена наведваць яе. І няма сумлеву, што бальшавікі ізноў пачнуць крывава ліквідаваць яе, калі толькі будуць мець на гэта магчымасць.

Тое самае заплянавана ѹ з новым „мірным” наступам. Цэнтральны орган нямецкіх камуніс-

тых „Тэгліх Рундштад” паспяшыў супакоіць сваіх сяброў, зъбіятэжаных гэтым „новым” курсам крамлёўскае палітыкі. Ён праста кажа сваім чытачом: якія вы дурнія, чаго вы нэрвеуецеся, нічога новага няма! Ніяўко вы не разумееце, што нам тымчасам неабходна ашукаць лёгкадумных дэмакратычных палітыкаў! І дадае: „Наша новая палітыка міру, гэта неабходны для нас „адпачынак, каб сабраць у пару перавагі (!) праціўніка новыя сілы, падрыхтавацца да новага наступу, каб у належны час ўдарыць”...

А „навуковы” орган крамлёўскіх ваўкоў „Камуніст” дзе ўжо дакладны „аналіз” новае бальшавіцкую стратэгію й тактыкі. Ён піша: „Цяпер надыходзіць, заместа вырашальнага наступу, кароткатаравалай (!) фаза „аблогі”. За гэты кароткі час мы павінны памацніць свой гаспадарскі ѹ вайсковы патэнцыял ўсімі спосабамі... Стратэгія й тактыка ленінізму (не сталінізму?) збудавана на моцных навуковых фундамэнце, і характар ейны заўсёды рэвалюцыйны й актыўны”. Далей „Камуніст” павучавае на аснове гістарычных падзеяў, пачынаючы ад Берасцейскага дагавору з немцамі, праз НЭП і падзею апошніяе вайны, і паказвае што бальшавікі часта пераходзілі ад наступу да абароны, каб адбудаваць сілы ды ізноў перайсці да новага, ужо рашучага наступу на капіталаізм.

Урэшце „Камуніст” пацяшае свае зъбіятэжаныя кагорты аналізом міжнародных падзеяў і цвердзіць, што пазыцыі СССР цяпер нязвычайна моцныя, алё

Дадзельым шляхам

ў дачыненіні да СССР, Эттлі, ведама, не прыгадваў). Пасыль гэтага кагорты асьветчанія, Эттлі войстра скрытыкаў быў у сваёй прамове на гэты раз іншым з выдатнейших мужоў заходняга съвету — першым міністрам Ангельшчыны — Чэрчылем і прысьвічаная ўсімі тыму ж пытанню — міру на съвеце.

У сваёй прамове Чэрчыль ізноў выказаўся за скліканыне новае „канфэрэнцыя трох” у складзе прадстаўнікоў ЗША, Кітая і Ангельшчыны. На думку Чэрчыля, гэтая новая падтрыманыне яе апазыцыйнай здешнай шырокасцю водгульле ѹ палітычным съвеце. Найбольш усхвалявалі яе зацікавіла ўсіх прапанава скітканія новае „канфэрэнцыя трох”. Ня дзіва, што прэз. Айзэнгаўэр у апошні дні прысьвічава гэтым тэмам большую частку сваіх палітычных артыкулаў. Узывімае гэту тему ѹ сваёй перадавіцы ад 13-га траўня ѹ газетах „Нью-Ёрк Таймс”.

Як піша аўтар згаданае перадавіцы:

— Пропанава Чэрчыля, якую ён выстаўляў ужо столькі раз, выявіла галоўную розыніцу ѹ палітыкі ЗША да іншымі вольнымі гаспадарствамі, асабліва ѹ дачыненіні да Усходняе Эўропы й Кітая. І гэтыя розыніцы паміж запраўды вольнымі краінамі, якім піштога нічога ня дыктует, — непазыбглія. Але розыніцы між дэяржавамі вольнага съвету што да асноўнае мэты — свабоды для ўсіх і міру між усімі — няма, як няма вялікіх розыніцаў ѹ дачыненіні таго, як гэтае канчальнае мэты дасягнуць. Наадварот, прэз. Айзэнгаўэр колькі раз падкрэсліваў, што ён заўсёды згодны пайсьці на сустрэчу з Саветамі, калі толькі гэта запраўды спрынёша цаца да пагадненія.

Аднак, прэз. Айзэнгаўэр таксама папераджаў, што ад сустрэчы гэтыя ня можна спадзівацца цудаў — заладжаныя напраўдам Савецкага Саюзу, выказаўчы спадзіваныні, што гэта, магчыма, патрапіць „разъвеяць падзораны Савецкага Саюзу ѹ дачыненіні да Захаду” (аб больш, чымсі падзораныя цвердзілі палітыкаў Захаду ѹ).

Выдае Беларуска-Амэрыканскіе Задзіночаныне у ЗША
Published by Byelorussian-American Association, Inc.
Address — Адрэс: Byelorussian-American Association, Inc.
435 New Jersey Ave, Brooklyn 7, N. Y., U. S. A.
Падпіска на год \$ 2.50 — Subscription per year — \$ 2.50
Рэдагуе Рэдакцыйная Калегія

перасыярогі перад панікай, а можа... й перад паважнымі нутранымі непаладкамі, абы якіх, ясна, „Камуніст” не гаворыць. Да таго, каб абрэз быў поўны, неабходна таксама прыпомніць дзве рэчы з прамовы прэз. Айзэнгаўера: 1) ягоныя наважыны слова, што калі крамлёўскія валадары не пакажуць свае добрае волі чынамі, дык справа можа дайсіца да атамовівів, і 2) заклік да вызваленія паняволеных народаў. Гэтыя два мамэнты палітыкі Айзэнгаўера нязвычайна балюча ѹ дэлірыі па Крамлю. Тому ён і намагаецца ратавацца спраўе: наўоні сваі „мірны” балбатнёў, авечай скурой, а унутры — даўнейшай паставай крывяжэрнага вайкі.

Іншага становішча ён заняць ня можа. Тому нам здаецца, што прэз. Айзэнгаўэр у сваій адзіні правільнай пастаноўцы пытання міру ѹ вайны крыху памыліўся, калі заяўіў: „Цяпер ёсць залежыць ад Саветаў”. Бо-ж Саветы, якую б авечай скуру не нацягалаі, вайком застануцца, што съцвяджае сам „Камуніст”. „Наадварот, — цяпер ёсць залежыць адно ад дэмакратычнага съвету. Так прынамсі думаюць усе паняволеных народаў. Ад таго, што будзе рабіць Захад, будзе залежаць і доўгі свабоды на съвеце. Калі Захад працягнё руку крамлёўскім вайком Мао-Тзе-Дуну ды можа яшчэ й Хо-Чы-Міну, дык яшчэ раз, і можа апошні, выратуе збанкрываваны камунізм. Аднак, будзем спадзівацца, што Захад нарэшце зразумее свае заданыні й выкарыстае чарговую, асабліва небяспечную, „перадышку” вайкі так, каб ён ўжо наагул перастаў дыхаць.

С. Клім.

неніне можа быць асянгнене адно паволі, крок-па-кроку, у чым, зрешты, пагаджаецца із ім і Чэрчыль.

Абодвы яны згодны і яшчэ ў адным — што найпльнейшыя спраўы да палагоджаньня — гэта спраўе Карэі ды Аўстрый.

У дачыненіні да Карэі, амэрыканскія дэлегацыі ня спыняеца праланаваць камуністам „цярпілі і з усёю спагадаю разважыць спраўу”, да чаго заклікае Чэрчыль. Але, маючы гаркое дасыветчаныне што да камуністычнай няшчырасці, яна прапануе большую ѹ гэтыя спраўе, чымсі ангелыцы, асьцярожнасць.

Калі-ж узяць Аўстрый, ды гэтае пытаньне можна-б запраўды заладзіць ледзь не на працягу аднае пары, ведама, бяручы на ўгаву добрую ахвоту Саветаў.

Калі прыраўнаем нова-паўсталае паразумленыне паўнапраўных прадстаўнікоў шасці народаў на правох рунасы і пашаны адзінага із скалочнім пад гравінгом прэсіяй расейскага ў сутнасці КЦАБУ, дык пабачым і яшчэ адну вялікую розніцу на карысць дэмакратычнага фронту: ён мае за сабою мілённыя масы эміграцыі, калі тымчасам КЦАБ — штучны габінэтны твор, за якім стаяць толькі адзінкі.

З беларускага боку ѹ супольны фронт народаў уваходзяць прадстаўнікі БНР, што ахапляе сяньня вялізарную бальшыню ўсіх беларускай эміграцыі съвету. З боку ўкраінцаў падтрымлівае фронт адна з найпаважнейшых украінскіх палітычных груп — дэяржавных рэпрэзэнтаций — Украінскія Национальныя Рады. Паўмільённую, добру сарганизаваную ды моцную эканамічную армянскую эміграцыю рэпрэзэнтуют аздзінай паважная армянская эміграцыйная партыя Дашина. Менш лічную, але культурную з немалымі аўтарытэтамі сярод сваіх і чужих грузінскую эміграцыю рэпрэзэнтуюць у фронце прадстаўнікі грузінскага экзильнага ўраду. Падзеленыя нядаўна на дзве апазыцыйныя групы аээрэджанцы, пагадзіліся, калі-ж заінаваў факт канкрэтнага паўстання супольнага вызваленчага фронту паняволеных Москвою народаў ды падтрымліваюць гэты фронт аднаітім, супольным блёкам. Тое самае нагляджаеца ѹ Паўночных Каўказцаў.

Ці прапанаваная Чэрчылем „сустрэча трох” патрапіць завяршыць съвет з гэтым дадзелага шляху, якім ён ужо столькі часікі дадзелага съвет падзелены на дзве часткі зяленаю заслонай.

Ці прыраўнаем нова-паўсталае паразумленыне паўнапраўных прадстаўнікоў шасці народаў ды падтрымліваюць гэты фронт аднаітім, супольным

СУПОЛЬНЫ ФРОНТ

Як паведамляла ўжо нашая прэса, яшчэ ў канфэрэнцыі ѹ Парыжы паўстала супольны фронт народаў СССР, у які ўваішлі былі беларусы, украінцы, армяніе, грузіні, аээрэджанцы ды паўночныя каўказцы, і маюць намер хутка ўвайсці туркестанцы ды іншыя паняволенія сяньня Москвою народы.

Гэты супольны фронт паўстала з ініцыятывы беларусаў як дэліше развязвіць ѹ завяршэнне першага цясыншчага парамаўлення паміж імі, украінскімі грузінінамі ў паўнавіні лютага г. у Карлсруэ. Як бачым з гэтага, на працягу месяцаў ад пачатку спраўы вырас шырокі супольны фронт з прадстаўнікоў ўсіх галоўных народаў Савецкай імперыі, апрача расейцаў, фронт, які не ўжыццяўіўся дагэтуль, дарма, што страта вялікіх грашовых субсидыяў і даўгія два гады мэрдных, бедных у вынікі спрабаў і намаганняў.

Паўстаныне гэтага супольнага фронту з прадстаўнікоў тых народоў, якія ўжо чацвёртым дзесяцігоддзі гадоў вядуць змаганьне з бальшавіцкай тыраніяй і ў сябе, на сваіх прасторах,

СУПОРНЫ ФРОНТ

(Канец)

М. Кургановіч

Камунізм нельга паустрымаць - яго трэба зьнішчыць

(Працяг)

Як бачым з гэтага агляду, навапаўсталы фронт, гэта ня фікцыйныя, марыянэтачныя рэпрэзэнтациі, на якіх прабавалі аперація расейскія правадыры бяз масаў — гэта запраўды шырокі баявы фронт народаў СССР, за якім стаяць мільённыя палітычныя эміграцыі гэтых народаў, тысячи іхных арганізацыяў ува ўсіх краінах вольнага сьвету, а перадусім — многія дзесяткі мільёнаў іхных народаў на сваіх нацыянальных тэрыторыях. Маюць гэтыя эміграцыі й чацверты ужо дзесятак гадоў традыцыі й дасьветчання ў антыбалшавіцкім змаганьні за вызваленне сваіх народаў.

Паўстанье такога шырокага фронту паняволеных народаў мае вялікае палітычнае значаньне, хоць ягоная праца ды аснаўная гістарычнае ролі ляжыць яшчэ цалкам у будучыні.

Паўстанніе гэтага фронту на ўмовах дэмакратычнай роўнасці кожнага народу, фронту, у якім, зразумела, заўсёды можа быць месца й для расейскіх дэмакратычных прадстаўнікоў, стваріць перш расейскій саветскі

віць перад расейскімі эміграцыйнымі палітыкамі й канкрэтнае практичнае пытанье: ці яны на-
важаны сяняня зрачыся дамаганьняў упрывліванага сабе становіща, увайсьці ў суполь-
ны фронт як роўны з роўным, ці мо' й надалей астануцца пры
сваіх неабаснаваных нічым па-
трабаваньнях адумысловых для
сабе прывілеяў, прызнаныя ся-
бе „народам выбраным”, дзеля
кіраваньня ды панаваньня над ін-
шымі. Але незалежна ад таго, ці
ў гэты супольны фронт паняво-
леных народаў расейцы ўвой-
дуць, ці не, сама паўстаньне гэта-
га фронту ды дэмантрацыя ад-
налітасці супольных вызвален-
чых імкненьняў згаданых народаў
напэўна не астанецца без
сваіх добрых вынікаў. И таму мы
мусім толькі прывітаць ды шчы-
ра пажадаць, каб фронт гэты
стаўся запраўдным баявым вы-
зваленчым фронтам, каб ён існа-
ваў і належна дзеяў аж да дня
дасягнення сваёй аснаўной мэ-
ты — вызвалення сваіх народаў
ад каляніяльна - эксплётатыйна-
га ярма маскоўскага камунізму.

Б. Б-іч.

ВЫПІСВАЙЦЕ, ЧЫТАЙЦЕ
І ПАШЫРАЙЦЕ ГАЗЭТУ
„Б Е Л А Р У С”.

Баязольнасьць Савецкай Армії

(Працяг)

Гэткім чынам, ужо ад восені 1942 году Беларусь была акупа-ваная не аднэй, а дзьвумя арміямі. — нямецкай і партызанскай-савецкай. Першая праводзіла свае апрацыі, ці „акцыі”, як яна іх называла, удзень, другая — унаучы. Абедзьве армії, асабліва-ж партызанская, жылі за кошт беларускага жыхарства. Немцы адбіralі ў сялян збожжа й жывёлу афіцыйна, паводле загаду, удзень, партызаны бралі ў стэрары-заваных жыхароў беларускіх вёскаў, што хацелі — унаучы, дарогаю звычайнага збройнага раба-уніцтва. Прыходзячы ў вёскі пе-раважна каля поўначы, разбудзі-ўшы стукам у вакно жыхароў, я-ны пад пагрозаю забойства, а частва й запрауды забіваочы гас-падароў і ўсю іхнью сям'ю, раба-валі ў сялян апошняе. Нярэдкія былі выпадкі й налюдзкіх простъздзекаў чырвоных партызанаў над безбаронным жыхарствам. Здаралася, што гэтак адудзячва-ліся гаспадару якраз тых „бай-цы”, што цэлы год пражылі бы-лі ў яго ў хаце, зь якімі ён дзяліў-ся кожным кавалкам хлеба й лыжкай стравы. Людзі нашыя бы-лі зусім безбаронныя як перад немцамі, гэтак і перад партызанс-кімі бандамі.

Пачынаючы ад 1943 году, партызаны пачалі праводзіць супраць німецкае арміі дывэрсыйную акцыю у шырэйшым маштабе. Прычынілася да гэтага

памаценьне партызанкі наагул і праведзеная ў ёй савецкім інструктарамі, напрацягу усяго лета 1942 году скіданымі ў лясы на парашутах, пераарганізацыя. У рэчице немцы знайшліся ў цяжкім палажэнні і ім навет не на жарты пагражала адварваныя іхных тылоў ад фронту. Німецкая паміцыя, якая дзейнічала на прасторы Беларусі, не магла даць із партызанкаю рады. Тады немцы пачалі сцягваць на Беларусь аддзелы СС. Але й гэтая пя мелі вялікае ўдачы у змаганні з партызанамі і крыўдзілі больш бязвіннае беларускае жыхарства, чымся чырвоных бандытаў, бо партызанская аддзелы ніколі, прынасімая у першыя гады, ня выходзілі у адкрытае змаганьне з войскамі СС. Звычайна, правёўшы дывэрсыйную акцыю ці рабаўнічы набег учачы, яны адыхаўдзілі ў лясы. Калі-ж немцы пачыналі перасльедваць іх, яны адступалі ў глухія лясныя нетры, дзе сярод непраходных балатоў ды гушчароў хаваліся на цэлья дні. Каб зрабіць канцы з савецкай партызанкай, немцы пастанавілі ізаляваць яе ад мясцовага жыхарства й пазбавіць яе гэткім чынам магчымасці здабываць харчы. У сувязі з гэтым быў выданы вельмі суровы загад да жыхарства, каб тое, пад карай съмерці не, „дапамагала” партызанам. Аднак, яны не маглі выдаць такога загаду партызанам, якія працяг-

валі прыходзіць начамі ў вёскі й тэарызываць ды грабіць на-шае сялянства. Тады нямецкія ад-дзелы СС, падазраючы людзей у съведамым спрыяньні партыза-нам, пачалі ў дачыненъні да іх зьверскія рэпрэсіі, масава расст-рэльваючы цэлую вёскі, палячы цэлую раёны разам з людзь-мі, вывозячы маладзейшых на працу ў Нямеччыну ды тарнуючы іншыя жахлівія мэтады зыніш-чэйня беларусаў. Але згаданая нялюдзкая нямецкая тактыка ад-но павялічыла савецкую парты-занку, бо прымусіла жыхарства ратавацца ад нямецкіх аддзелаў СС у тыя-ж лясы. Гэткім споса-бам немцы самі заганялі нашых людзей у партызаны. Савецкая-ж партызанка у сваю чаргу прыму-шала людзей ісьці да іх... Прыхо-дзячы учачы ў тыя вёскі, дзе нем-цы правялі былі сваю „акцыю — удзень, яны абвінавачвалі людзей у сувязях з немцамі й гэтаксама палілі вёскі й расстрэльвалі жы-хароў, рабуючы на ўзъверх усю маёмасць. Неўзабаве беларускі народ знайшоўся даслоўна між двумя вагнямі. Як адны, гэтак і другія прыгнятальнікі перасыці-галіся ў злачынствах і хіба ні а-дзін народ у Эўропе, памінаючы можа жыдоў, столькі не перацяр-неў і не панёс у мінулую вайну та-кіх вялікіх ахвяраў, як народ бе-ларускі.

Узімку 1943 году нямецкая армія была разьбітая пад Сталінграком Качубеем. У 1812 г. армія

радам і паўдзеннае крыло фронту пачало адступаць. Немцы пачалі разумець, што самі не дадуць рады на ўсходзе. Гэта прымусіла іх шукаць паразуменяня з беларускім народам. Сампераш нямецкія ўлады дазволілі быті на арганізацыю Беларускае Савааховы. Заданнем ейным было якраз змаганыне з партызанамі. Але ані над справаю Беларускае Савааховы (БСА), ані пазнейшае Беларускае Краёвае Абаронны (БКА), якая нагэтулькі складанае й цікавае зъявішча, што ёй будзе пазней прысьвечаны адмысловы артыкул, мы тут затрымлівацца на будзені.

Варочаючыся да нашае асноў-
нае тэмы прыгадаем яшчэ раз-
тое, аб чым ужо ў гэтым арты-
куле успаміналася, гэта, што ў
войнах з захадам, Расея заўсёды
мела напагатове двух верных са-
юзынікаў якія і спрычыняліся
нязъменна да перамогі расейскае
арміі над супраціўнікам — суро-
вы клімат і бязъмежныя прас-
торы. Расейская армія блізу ні-
колі не разьбівала свайго ворага
ў адкрытым змаганьні, хоць за-
ходнія-эўрапейскія арміі, якія ва-
явалі з Расеяй, заўсёды былі
колькасна шмат за яе меншыя.
Прыкладам, у 1700 г., калі пача-
лася вайна Pacei із Швецыяй,
швэдзкі кароль Карл XII даўгі
час разьбіваў шмат большую ар-
мію Пятра I-га. І толькі ў 1709 г.,
калі швэдзкая армія, стомленая
войнамі з Расеяй, Польшчай і Да-
ніяй зацягнулася была аж пад
Палтаву, Пётр яе нарэшце разь-
біў ды й то дзякуючы зрадзе ка-
закоў Качубея. У 1812 г. армія

Напалеона, заняўшы Москву, была прымушаная адступаць не тamu, што была разьбітая, але адно дзякуючы нязвычайна жорсткай зіме згаданага году, да якой армія Напалеона ня была падрыхтаваная й голаду у выніку зынішчэнья матар'яльных рэсурсаў адступаючай расейскай арміяй, якая бязлітасна паліла ѹ зынішчала ўсё на сваім шляху. У першую сусьветную вайну нямецкая армія разьбіла была армію расейскую і заняла столькі прасторы Расейскае дзяржавы, колькі ёй было патрэба, каб забясьпечыць свае межы ад магчымага расейскага наступу. Далей-жа на ўсход яна не пайшла толькі таму, што развязкі першай сусьветнай вайны немцы шукалі не на ўсходзе, а на заходзе. У другой сусьветнай вайне нямецкая армія заняла была таксама вялізарную прастору СССР ад Ленінграду аж да Чорнага мора й ад Бугу аж па Волгу. Для апанаваньня такога вялізарнага аблешчу запраўды патрэбная была й вялізарная армія. Да таго-ж на тылох нямецкае арміі паўстала была вялікая армія партызанаў. Нямецкае галоўнае камандваньне дакладна разумела, як зрешты і ў першую сусьветную вайну, што вынік змаганьня будзе вырашаны на заходзе. Таму галоўная моц нямецкае арміі і была накіраваная супроць ангельцаў ды амэрыканцаў. Тая-ж частка арміі, якая змагалася на ўсходнім фронце, даслоўна загубілася ў вялізарных расейскіх прасторах.

(Канец на 4-ай бал.)

БОЛЬШІ УВАГІ ІНФОРМАЦІЇ

На сусъветным кніжным рынку пасьля другое сусъветнае вайны зьявілася безыліч розных кніжок навуковага й мэмуарнага характеру, у якіх часта, й навет вельмі шырака, закранаеца беларуская справа. Асабліва датычыш гэта нямецкай паваенай кніжнай прадукцыі, дзе нашая справа займае значнае месца. У шмат якіх кнігах падающа тамака імёны нашых палітычных і грамадзкіх дзеячоў, дакуманты ваеннага часу, але нажаль, часта яшчэ перакручаныя й тлумачаныя не на нашую карысьць ці то з прычыны непаінфармавасці, ці дзеля зразумелай тэндэнцыйнасці. Дагэтуль наша грамадзтва й навуковыя дасьледчыкі амаль зусім не звязралі на гэтую галіну ўвагі. Намаганыні адзінак у гэтым кірунку мала нам маглі дапамагчы, бо гэта не праца для адзінак. Іншыя народы й нашыя спадарожнікі ў змаганыні й нядолі выгнаныя маюць дзеля гэтае мэты навет адмысловыя выданыні, якія какучы ўжо аб шырокім аглядзе ўсяго, што зъяўляецца на кніжным рынке у сваіх газетах і часапісах. Як прыклад, можна падаць і украінчуць і палякаў.

Апошні час узяцца за гэтую працу й беларускай грамадзкасці, каб дагнаць прапушчанае. Неабходна стварыць свой сталы, хай сабе пакуль што й рататарны адмысловы орган. На нашую думку за гэтую працу мусіць узяцца беларускі Інстытут Навукі й Мастацтва, які мае й абавязак рабіць гэта й дастатковыя навукова-дасьледчыя кадры дзеля працы.

Тымчасам, звяртаю гэтта ўвагу толькі на дзьве кнігі, якія неабходна ня толькі шырака й усебакова абміркаваць, але й пазнаёміць зь іхным зъместом ўсё нашае грамадзтва. Гэта: Джэмса Бэрнгэма — „Паўстрыйманыне ці вызваленіне?” й кніга німецкага аўтара Юр'гена Торнвальда — „Каго хочуць зынішчыць?”

Мікола Кніжнік

выкрадання камуністичні людзей і разганаць на вуліцах усходнія банды. Ка-ротка кажучы, яны праабуюць „паўстры-маш” камуністых. Але ніколі не спраба-валі яны наважна выступіць супраць згаданых камуністычных гвалтаў, паво-дле прыкладу камуністых умешацца ў справы усходніга сэктару, абстраляць савецкі самалёт, які парушае межы, кі-нуць масы антыкамуністычнае моладзі на вуліцы ўсходніяя Бэрліну і — крый Божа й Эчысон, — скаптіць хоць адна-го крыклівага камуністычнага запра-вілу”.

(працяг будзе)

Няудачы »перадавой тэхнікі«

Яшчэ ўвесені мінулага году партыйныя й савецкія арганізацыі началі рыхтаваніца да ўдалага правядзенія веснавой сібі ў калгасах Беларусі. Пачынаючы ад сельсавету й каначою Крамлём, карыстаючы ўсімі шматлікімі сродкамі камуністычнае пропаганды, у галовы калгаснікаў-беларусаў убівалася адно — неабходнасць значна павялічыць у гэтым годзе ураджай на калгасах палёх. На гэта на 19 Зіездзе Парыту быў зроблены монты націск самым Г. Маленковым, які павучыў, што гэтае заданне павінна быць вырашана шляхам асянненія лепша якасці палівных працаў і скарочання часу сібі.

Паводле загаду з Менску, сібі ў калгасах Беларусі пачалася шмат дзе яшчэ ў сакавіку, а масавая — паводле генеральнай плюні „пасядной кампаніі” — 1-га красавіка. Толькі ў пойнчых Віцебскай ды Полацкіх аругах сібі пачалася крху пазыней.

Каб выслучыцца перад уладамі, як найхутчэй пасяліц рапарт аб датэрміновым заканчэннем рамонту трактароў ды маніпулаў, аб „узорным” правядзеніем сібі ў калгасах, — „наши МТС, як пісала газ. „Звязда” ў перадавіцы ад 11-га красавіка, — узброенія сёлета са майі перадавой сельска-гаспадарчай тэхнікай 1 лік іх такі, што дазволіць забясьпечыць мэханізацыю ў асноўных палівных працах”. „Калгасы-ж — дадзе тайж Звязда, — значна лепш, чымся ў мінульым годзе забясьпечаны насенінем”.

Каб поўнасція скрыстаць на палёх Беларусі „магутную перадавую савецкую тэхніку”, загадаў быті расправаванія найбольш падрабізныя пляны сібі, у якіх прадугледжана, здавалася-б, усё, нават візантыйскія маладых, спрытных калгаснікаў да засыпніх ў сяялі насеніні на хаду трактара. Ня глядзіцца на тое, што калгасы Беларусі ня маюць далёкіх палёў, як гэта бывае ў вялікіх стрававых калгасах Казахстану, ці Прываложка, для ўсіх трактарных брыгадаў заплянаваныя пабудовы адмысловых гаряжакі і майстэрніц у поўні, інтэрнатаў, сталовых, павечак...

Гэтак выглядаюць на паперы пляны дзеялі ўдалага правядзенія сібі ў калгасах нашасе балькаўчыны. Аднак, на практицы яны аказаліся цалкам нерэалічнымі й выявіліся поўная непадрыхтаванасць да палівных працаў і калгасаў і МТС. Калгасы Баранавіцкіе, Бабруйскіе, Гомельскіе, Менскіе аругаў не пачалі яўбы яшчэ ў 10 красавіка, а ў Берацьцейскій, Пінскай, Горадзенскай і Палескіх аругах плян веснавых працаў налагу выкананы быў да 11 красавіка або на 3%. Гэткім чынам на ўсіх Беларусі сібі была сёлета адразу сарвана, бо „рамонт трактароў” — як съвірджае „Звязда”, — у многіх МТС яшчэ піскончы, а значная частка машин у перныя-дзеялі дні працы ізноў выйшла са строю”.

Яскравым прыкладам хлусьлівае савецкое хвалбы аб „магутных перамогах”, — звязаўца Васілішкаўскай МТС, Горадзенскіх аругаў, якія першыя паведамілі аб „пасялівым заканчэні рамонту трактароў”, тады як трактары зьявіліся быті ў калгасах на дзесяць дзеялі пазыней вызначанага тэрміну. А

БАІЗДОЛЬНАСЦЬ САВЕЦКАІ АРМІІ.

Пад Сталінградам у крытычны момант знаходзіліся побач з нямецкімі дывізіямі ў дывізіі італьянскіх дывізій, менш бязідольныя за немцаў, былі да таго-ж асабліва ўразліўныя на сцюю. Добра ўлічваючы гэтую слабасць нямецкіх саюзнікаў, савецкіе камандаваніе кінгала было галоўнай масы чырвонай арміі якая, прывыкала да вялікіх марозоў і глыбокіх сінягоў чулася у сваёй стыхіі, якраз на адрезак фронту, заніты італьянцамі ды румынамі. У выніку — фронт быў прарваны й піярпрыяцель ударыў на немцаў з тылу. Немцы мусілі капітуляваць. Нямецкая армія здалася ў патон разам із сваім камандзімам маршалам Паўлусам і лятуценім Гітлерам аб аланаваній ўсходніх бязъмежных прастораў скончыліся.

Бітва пад Сталінградам была першыя запраўды вялікаю падзаю нямецкай арміі на ўсходнім фронце. Фактычна, яна вырашыла лёс усіх вайны на ўсходзе.

(працяг будзе)

Ф. Кушэль.

В. Крыніцкі.

З Беларускага Жыцьця

Рэха Сакавіка

ЛІНДАН

Цікава быў адсвяткаваны Дзень 25 Сакавіка у Лёндане. Гэтым разам старавіннім Карадзінайцамі Цэнтра Беларускіх Арганізацій у Вялікай Брытаніі гэта было наладжанае вялікае прыніцце, з узелам гасціц-чужынцаў. Згаданы банкет адбыўся у залі Беларускага Народнага Дому. Каі госьці занізі месцы прысталох, з кароткім прывітаннем да прысутных зварнуўся старшыня Карадзінайцамі Цэнтру, пасля чаго мінута ціны быўшынаваная паміж кагадзе памерле ангельскіх каратэвымі Мары. Пасыль беларускіх прамоўцаў з прамоваю у ангельскай мове выступіў быў ангельскі дзеяць з партыі Канеўэртвістых сп. Вэбетэр. Ён быў, балей, першым ангельцам, які шырока пракацанае бараніў у сваёй прамове наўся правы на дзяржавную незалежнасць, закончыўшы сваю гарачую прамову нажаданнем, каб ужо за год беларускія эміграціі маглі сівітаваць Дзень Незалежнасці ў ролім Менску. З прывітаннемі выступалі на банкете прадстаўнікі: ад чехаў — ген. Прхалія, ад УНРады — праф. Сэмчыцін, ад паякі — інж. Сыцібор-Рыльскі й праф. Славінскі, ад грузінаў — сп. Гутувілі, ад славакаў — др. Прыдавак, ад летувісаў — сп. Трытупайціс. Усе яны жадалі беларускаму народу ўдачу ў змаганні за Незалежнасць Беларусі. Банкет скончыўся сяброўскімі гутаркамі і сівіваннем беларускіх песьняў, пакінуўшы вельмі мільяў ўражаных на ўсіх прысутных.

БІРМІНГАМ

Сёлета ўрачыстасць векапомніага Акту 25-га Сакавіка, наладжана тут Аддзелам ЗБББ, у Нядзелю 29-га сакавіка, прыняла нязвычайна ўдала. Заслуго гэтае нашае Ѣчыніця належыць перадусім Аляксандру Крыту, які прыбуў на гэтую нашу ўрачыстасць з Брайфорду. Ен запрасіў на Службу Божую казакаў сівітара а. Захарыя з хорам, якія ахвотна гэтыя запросіны прынялі, за што иму ўсе беларусы былі нязвычайні, тым болей, што як а. Аляксандар, так і а. Захарыя глыбока ўсхватылі сэрыі прысутных сваім звязтоўнымі й прыгожымі казаннямі ў часе Службы Божай.

Самая Служба Божая спрычынілася таксама да ўзміненія нашых сувязяў з нашымі суседзямі ўкраінцамі й казакамі, якія разам з намі маліся за Незалежнасць Беларусі. Пасыль Службы Божай адбылася ўрачыстасць Акадэмія, якую адкрыў Старшыня Аддзелу. Акрамя ягонага звязтоўнага рэфэрата аб нашай вызвольнай барацьбе й значанні Акту 25-га Сакавіка, горача віталі беларускі прадстаўнікі іншых народоў, жадаючыя нам як найхутчэйшага звязанія ідэалаў нашага векапомніага Акту, аліўленія Вольнае Незалежнае Беларусі.

Як на Службе Божай, так і на Акадэміі было звыш 100 чалавек. Присутнісць двух сівітароў, хору й прадстаўнікоў іншых народоў спрычынілася да называйчай моннага й прыгожага пасстрою сярод нас, беларусаў.

ВЕЧАР ЛІКТАРАТУ БЕЛАРУСАВЕДЫ У ТАРОНТА

У палове красавіка сёлета закончыўся Другі Курс Беларусаведы пры Універсітэце ў Таронта, які складаўся з 20 лекцыяў. У сёлетні Курс ўвайшлі лекцыі з беларускай літаратуры і лекцыі, прысьвечаны асаўным асаблівасцям беларускай мовы, прычым кожная лекцыя складалася з дзвух частак — з літаратурнай і мовазнучай.

Як і ў мінульым годзе, Курс быў занічыны сціплымі вечарамі, наладжанымі на сівітліцы ЗБК. Апрача узелівіццаў, на вечар было запрошана ўшмат

ным палажэніем. Даклад гэты быў зроблены сп. Мерляком у гішпанскай мове.

З дакладам у беларускай мове выступіў Старшыня Згуртавання беларусаў у Аргентыне сп. Другаец, тэмаю якога быў векапомні акт 25 Сакавіка й пазыўнай змаганні за ягоное ажыццяўленіе, а таксама перагляд працы ЗБ ў Аргентыне за апошнія пяць год. Цэнтрам заціклёўленія ўсіх прысутных на Акадэміі беларусаў, асабліва чужынцаў, быў вельмі ўдала зладжаны сп. Лянкевічам і шырака прадстаўленая шматлікім экспанатамі выстаўка беларускай эміграцыйнай прэсы й выдавецтваў.

ПАДЗЯКА

„Царкоўная Рада БАП Царквы у Нью-Брансвіку складае щырную падзяку ўсім хто злажыў ахвяру на Вялікодны падарунак для Епіскапату БАП Царквы.

Ахвяры злажылі наступныя асобы:

1. В. Стома	5.00 дал.
2. И. Азарка	2.00 дал.
3. В. Кабушка	2.00 дал.
4. У. Машанскі	2.00 дал.
5. А. Даніловіч	2.00 дал.
6. А. Балкоўскі	3.00 дал.
7. У. Харавец	2.00 дал.
8. А. Крудко	0.50 дал.
9. І. Дубяга	2.00 дал.
10. З. Дубяга	2.00 дал.
11. П. Кажура	2.00 дал.
12. У. Лосік	2.00 дал.
13. Ф. Родзька і В. Русак	5.00 дал.
14. І. Гайшун	1.00 дал.
15. М. Сільвановіч	3.00 дал.
16. М. Войтэнка	2.00 дал.
17. Л. Мурог	1.00 дал.

Разам: 38.50 дал.

АВВЕСТКА

Шукаю кватэру на Квінс з чатырох-пяці або ў шасці пакояў. За пошуку ё падведамленне узнагарода. Адрэс:

Vladimir Sjadura, 20-75 Shore Blvd. Apt. Ia, Long Island City 5, N. Y.

А. Стагановіч

МАШЫНКІ ДА ПІСАННЯ

пераносныя ѹ біровыя, беларускія, украінскія, расейскія, ангельскія й іншыя, новыя й карыстанныя, з хутка даставаюю ў цэнце ад

27.50 далаўраў.

Таксама напраўляе ѹ дзеялі прызначенія фірма TYTELL TYPEWRITER Co. Inc. 123 Fulton Street, NEW YORK 38, N. Y. (Паміж Williams & Nassau Sts., 2-і паверх.)

Tel.: ВЕекман 3-5335

Даезд на Фультон па ПРТ лініях, або да Насау на лініі Брайдвэю.

АДДЗЕЛ ЗГУРТАВАННЯ БЕЛАРУСКАЕ МОЛАДЗІ У НЮ-ЁРКУ

ладзіць

ДНЯ 30 МАЯ Г. Г. у памешканні.

HOME OF FIRST BRANCH ROOVA Inc. (раней American-Russian Peoples Home) — 431 East 6 Street. NEW YORK CITY (паміж „1” і „A” Ave.)

Урачыстую Акадэмію

ПРЫСВЕЧАНУЮ ПАМЯЦІ

МАКСІМА БАГДАНОВІЧА

у 36-ыя УГОДКІ ЯГОНАІ СЪМЕРЦІ

У ПРАГРАМЕ АКАДЕМІИ:

Рэфэрат Сп. А. Адамовіча аб творчасці Максіма Багдановіча

і мастацкая частка ў выкананні МОЛАДЗІ.

Пачатак а гадз. 6 вечара.

Усіх ветліва запрашаем прыбыць на Акадэмію і супольна ушанаваць памяць нашага славнага пасты.

УПРАВА ЗБМА У НЮ-ЁРКУ.

Ужо надрукаваная й продаецца кніга 1 (3) часапісу

» З А П I С Ы «